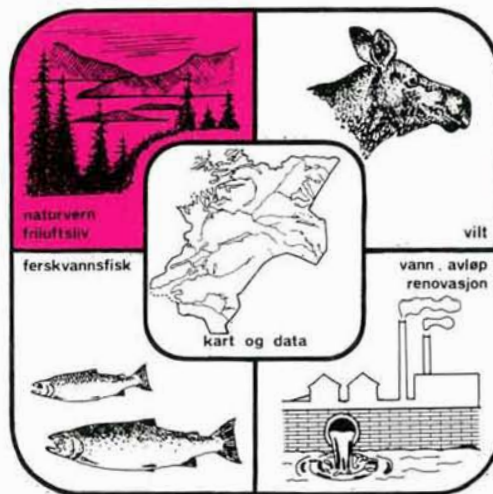

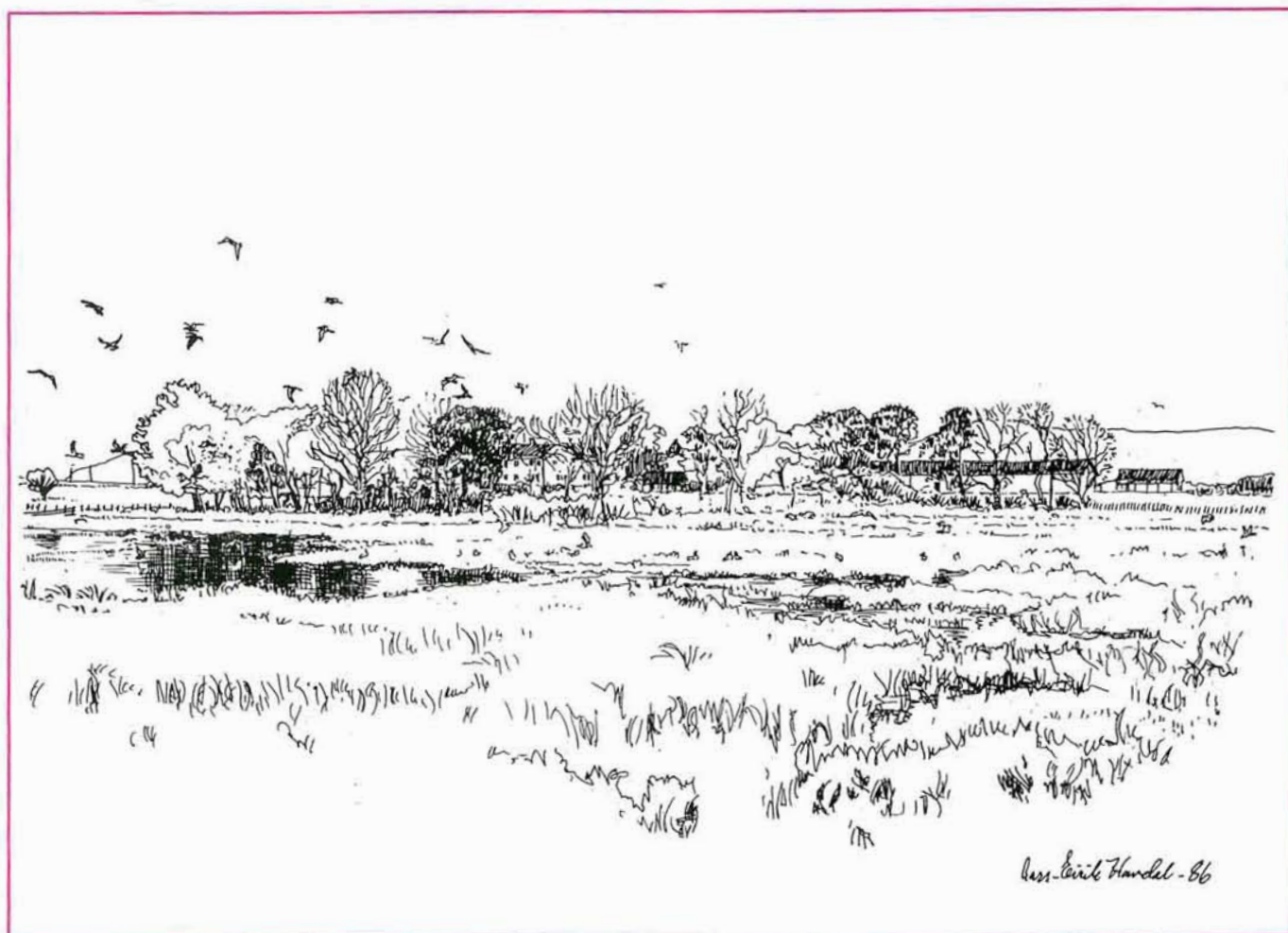
FYLKESMANNEN I NORD-TRØNDELAG

MILJØVERNADDELINGEN

RAPPORT nr. 10 - 1988

Forvaltningen av verne- områdene på Tautra Frosta kommune

FYLKESMANNEN I NORD-TRØNDELAG, MILJØVERNAVDELINGEN

FORVALTNINGEN AV VERNEOMRADENE
PA TAUTRA, FROSTA KOMMUNE

AV

ASBJØRN TINGSTAD

RAPPORT NR 10 - 1988

STEINKJER, NOVEMBER 1988

FORORD.

Ved kongelig resolusjon av 14. desember 1984 ble Tautra med Svaet vernet i medhold av lov om naturvern.

Denne rapporten tar opp endel forvaltningsmessige problemer knyttet til verneområdene på Tautra, og fremmer forslag på skjøtselstiltak som bør gjennomføres. På enkelte felt mangler nødvendige kunnskaper for å foreta skjøtselstiltak, for disse feltene foreslås registreringer for å framskaffe nødvendig kunnskap.

Rapporten er skrevet av Asbjørn Tingstad i samarbeid med naturforvalter Joar A. Gjerstad og friluftsf- og naturvern-konsulent Eldar Ryan.

Tove Buøy har tekstbehandlet rapporten.

Forsidetegningen er laget av landskapsarkitekt Lars-Eirik Havdal.

SAMMENDRAG

Rapporten tar opp enkelte forvaltningsmessige problemer ved verneområdene på Tautra.

Følgende registreringer foreslås gjennomført:

1. Registreringer av einerkrattet, med henblikk på å finne fram til aktuelle skjøtselstiltak for å bevare denne naturtypen.
2. Utarbeide skjøtselsplan for Måsdammen, der hensynet både til vegetasjonsutviklingen og til fuglelivet blir ivare tatt.
3. Bunnprøveundersøkelser i Svaet, for å undersøke om bunnforholdene i Svaet endrer seg.
4. Fortsette registreringene av overvintringsbestandene på og ved Tautra.
5. Utarbeide statusrapport for fuglelivet på Tautra.
6. Utarbeide et opplegg for å overvåke hekkebestandene på Tautra.
7. Finne fram til effektive tiltak mot predatorer.

Skjøtselstiltak som bør utføres:

1. Fjerne sitkagran i det søndre naturreservatet.
2. Fjerne organisk materiale fra Måsdammen.
3. Tynning av einerkratt i enkelte prøvefelter.
4. Rydde søppel langs strendene.
5. Fellefangst på mink og mår.
6. Jakt på rødrev.
7. Sette opp lydspærre på moloen.
8. Fange inn pinnsvin og frakte dem bort fra øya.

I tillegg er foreslått at det tas kontakt med kommune og aktuelle grunneiere for om mulig å legge forholdene bedre til rette for de som besøker øya. Det er pekt på tiltak som kan være aktuelle i en slik sammenheng.

INNHold.

FORORD	side	2
SAMMENDRAG	"	3
INNHold	"	4
KAP.1 TAUTRA	"	5
" 2 VERNEOMRÅDENE PÅ TAUTRA	"	8
Kort oversikt	"	8
Skjøtsel	"	8
Juridisk grunnlag for skjøtselstiltak	"	8
" 3 NATURFORHOLDENE PÅ TAUTRA	"	10
Beliggenhet, størrelse, topografi	"	10
Klima	"	10
Geologi	"	11
Vegetasjon	"	11
" 4 PROBLEMSTILLINGER I FORBINDELSE MED SKJØTSEL AV VERNEOMRÅDENE PÅ TAUTRA	"	13
Vegetasjonsutvikling	"	13
Svaet	"	14
Fauna	"	15
Friluftsliv	"	16
" 5 FORSLAG TIL REGISTRERINGER OG TIL SKJØTSELSTILTAK SOM BØR UTFØRES	"	18
Registreringer som bør utføres	"	18
Skjøtselstiltak som bør utføres	"	21
Vernebestemmelsene og avgrensningen av verneområdene	"	24
" 6 LITTERATUR	"	26
VEDLEGG 1: Fredningsbestemmelser og kartskisse for Tautra med Svaet verneområder	"	27
" 2: Artsliste over observerte fuglearter på Tautra inntil oktober 1976	"	32
" 3: Mengdeforhold til de vannfuglearter som har tilknytning til fjære-, sump-, og gruntvannsområdene ved Tautra	"	34
" 4: Dagsommerfuglearter på Tautra	"	37
" 5: Forslag til overvåkingsprosjekt av hekkebestanden på Tautra	"	38

KAP. 1 TAUTRA

Tautra er ei øy i Trondheimsfjorden i Frosta kommune, Nord-Trøndelag. Selve øya er 3,5 km lang, nesten helt flat og nærmest delt i to. Den nordligste delen omfatter buskvegetasjon og treklynger. Sjørdelen har et stort oppdyrka parti, samt to grandominerte skogpartier. Her ligger et vatn, Måsdammen, og like ved en brakkvannsdam. De to vatna er svært rike fuglelokaliteter.

Sundet mellom Tautra og fastlandet, Svaet, er et fuglerikt gruntvannsområde som er 10 - 15 meter på det dypeste. Ved fjære sjø tørrlegges store fjæreområder rundt deler av øya, spesielt i sør, og disse samler store mengder fugl - særlig vadere under trekket.

Plantelivet på Tautra er frodig og variert, med innslag av en rekke varmekrevende planter, bl a mørkkongsls, filtkongsls, kransmynte, vassmynte, norsk timian og bakkemynte - foruten en rekke interessante orkideer, vannplanter og gras. På Tautra vokser en rekke varmekrevende lauvtrær, som ask, hassel, lønn, villeple, hagtorn etc, hvorav ask og lønn enkelte steder danner mindre bestand.

Tautra med Svaet er en viktig raste- og hvileplass for arktiske hekkefugler som trekker over Trondheimsfjorden. Lokalitetens betydning i denne sammenheng skyldes beliggenheten og den gode næringsproduksjonen.

Som rasteplass i trekktidene er området særlig viktig for ande- og vadefugl. Blant andefuglene opptrer bl a ærfugl, sjøorre, svartand, havelle, praktærfugl og gjess. Av vadere dominerer tjeld, myrsnipe, dvergsnipe, polarsnipe, tundralo, lappspove, brushane og sandlo. Dessuten opptrer lommer og dykkere.

For våtmarksfugl er Tautra viktig også som hekkeplass. Området har hatt Nord-Trøndelags største ærfuglkoloni (1700 par i 1977) og landsdelens største kolonier av hettemåke (ca 1500 par ved Måsdammen) og fiskemåke (minst 1000 par). Hettemåkekolonien ved Måsdammen trekker til seg en rekke sjeldne arter, bl a skjeand, knekkand, sothøne, svartterne og riksefugler. Flere av de nevnte artene hekker her.

De seinere åra har rovpattedyr som mink, mår, grevling og rødrev kommet til Tautra. Dette skyldes i stor grad den nyanlagte moloen som har gitt Tautra fastlandsforbindelse. Fuglelivet på øya er ikke tilpasset de nevnte rovdyrartene, noe som har medført at særlig ærfugl og fiskemåkebestandene har blitt vesentlig redusert, og nå befinner seg i en ustabil situasjon. Hekkingen har blitt forstyrret, med minimal produksjon som resultat.

Blant hekkefuglene i området hører dessuten krikvand, brunnakke, gravand, møller m fl. Av fuglearter som regnes som sjeldne, er det registrert hekkefunn av bl a vannrikse og myrrikse - to sørlige arter med sparsom hekking i Norge. Praktærfugl har hekket tre ganger her - den er ikke funnet hekkende andre steder i Norden. Tautra er den eneste kjente hekkeplass ved saltvann i Norge for skjeand og et av få steder med hekkefunn av sjøorre ved saltvann.

For enkelte andefuglarter er Svaet en viktig myteplass, d v s oppholdssted mens hale- og svingfjærende felles midtsommers, etter hekkesesongen. Blant de mytende fuglene dominerer ærfugl og sjøorre.

Området er en betydningsfull overvintringsplass for vannfugl, særlig andefugl. Blant de mest tallrike artene hører ærfugl, sjøorre, havelle, stokkand og fjæreplytt. Av mer spesielle arter nevnes gulnebbblom og praktærfugl.

Hittil er totalt ca 180 fuglearter observert på eller ved Tautra, og dette er det høyeste artstallet som er registrert ved fuglelokaliteter nord for Dovre. Tautra med Svaet er ett av få norske Ramsar-områder, d.v.s. at dette området har internasjonal betydning for fuglelivet.

Totalt er Tautra på ca 1700 da. Av dette er nesten halvparten dyrka mark, mens skog utgjør ca 1/4 . Den restreterende 1/4 består av beite og annen fastmark, og består stort sett av fjæreområder ovenfor flomålet.

Tautra er det tidligste og noe av det mest grøderike jordbruksområde i Nord-Trøndelag. På Tautra er i dag fire større bruk, og en gruppe med relativt små bruk som driver intensiv grønnsakproduksjon.

Jordsmonnet på Tautra består for det meste av sand. Nedbør har vært minimumsfaktoren for planteproduksjon på øya, men nå er det lagt vannledning ut til øya, slik at de fleste jordbrukerne har installert vanningsanlegg.

Det bor i dag noe over 50 personer på Tautra, i tillegg finnes et 10-talls private hytter.

På Tautra finnes restene av et kloster. Selve kloster-ruinene samt en klippe nord for ruinene leies og skjøtes av Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring. Ruinen ble restaurert i 1879 og 1884.

TAUTRA KLOSTER

Monasterium Sanctae Mariae de Tuta insula, var klosterets latinske navn. Tautra kloster var det fjerde som ble bygd av cistercienser-ordenen her i Norge. Det kom munkar fra Lyse kloster ved Bergen som bygde klosteranlegget.

Kirkeinnvielsen skjedde den 25. mars i 1207, på Maria budskapsdag. Grunntanken var å leve et kristelig levesett. Munkene hadde lysegrå kapper og en sort myk hatt.

Kirken var 40 m lang, 18 m bred og 12 m høy. Det var driftsbygning for 2 hester, 22 kyr, 13 ungnaut, 23 griser og 12 sauer. Det var også snekkerverksted, glassverksted og bolig for munkene.

Abbeden var kirkens forstander. Han var prestevigd, prest og skriftefar. De var i kirken hver tredje time og leste og sang på latin.

Det var også vanlige arbeidsfolk ved klosteret - som gårdsbestyrer, skredder, skomaker, ølbrygger og baker.

Munkene førte med seg mange utenlandske planter. Det ble også innført en fransk merino sau - denne ble kryssa med en skotsk leicester. Sauen ble kalt for lautersau - rasen finnes nå ikke lenger. Kong Oskar den 2. kjøpte 80 stykker av denne rasen til oppdrett i Sverige.

Da klosteret ble nedlagt i 1531 - tok Nils Lykke fra Austråt over. I 1537 ble klosteret lagt under kronen og Jens Bjelke fikk det som len. Klosteret hadde både sin blomstringstid og sin nedfallstid. I klosterets velmaktstider var abbeder fra Tautra sterkt med i politikken. Abbed Sigurd deltok på riksmøte i Bergen i 1223 - han ble senere valgt til biskop i Nidaros. Biskop Torfinn av Hamar var abbed på Tautra i 1263, han døde i Flandern i 1285.

Klosteret led nederlag da abbed Mathias fra Danmark satte alt over styr omkring år 1510 og utover. Senere kom reformasjonen og klosteret ble nedlagt.

Klosterets storhetstid var forbi med alle de 163 gårder som klosteret rådde over. Av disse var 22 på Frosta, 42 i Skogn, 10 i Verdal, 12 på Røra, 8 i Sparbu, 11 i Beitstad, 14 på Inderøy, 1 i Mosvik, 13 i Åsen, 6 i Stjørdal, 9 i Leksvik, 5 på Stranda, 2 i Hemne, 1 på Møre, 3 i Statsbygd og 8 i Skau-dalen. Alle disse gårdene sto registrert i 1530.

Gårdene ble solgt i 1664 - men minnene om Tautra Kloster lever

Ramsar-konvensjonen

Det internasjonale arbeidet for vern av våtmarker tok til for alvor da "International Conference on the Conservation of Wetlands and Waterfowl" fant sted i byen Ramsar i Iran i 1971, etter invitasjon fra den iranske regjeringen. Der ble representanter for 18 regjeringer enig om teksten til "Convention of Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitats", den konvensjonen som seinere har blitt hetende *Ramsar-konvensjonen*.

Norge var det tredje landet som tiltrådte konvensjonen, og dette skjedde i 1974. Landene som undertegner konvensjonen, forplikter seg til å peke ut våtmarksområder i sitt eget land som har internasjonal betydning for fuglelivet, føre opp disse på den internasjonale Ramsar-lista, og verne dem.

Tre steder i midtre deler av Skandinavia er våtmarksområder vernet i henhold til Ramsar-konvensjonen. Det er Ånnsjön i Jämtland i Sverige, Tautra med Svaet i Frosta kommune i Nord-Trøndelag, og våtmarksområder langs strandlinja av Ørland kommune i Sør-Trøndelag.

De øvrige Ramsar-områdene i Norge er: Øra og Kurefjorden i Østfold, Nordre Øyern i Akershus, Åkersvika i Hedmark, Ilene og Presterodkilen i Vestfold, Grudavatnet og deler av Jærstrendene i Rogaland, Stabburneset i Finnmark - og Isøyane, Dunøyane, Forlandsøyane, Kongsfjorden og Gåsøyane på Svalbard.

KAP. 2 VERNEOMRADENE PÅ TAUTRA

KORT OVERSIKT

Verneverdiene på Tautra har vært kjent i lang tid. Fra 1970 har det vært ornitologisk stasjon på Tautra, og det foreligger betydelig materiale over fuglefaunaen. Da arbeidet med å lage en verneplan for våtmarker i Nord-Trøndelag ble starta våren 1978, ble Tautra et område som uten videre kom med i denne verneplanen.

Etter innledende møter/befaringer og foreløpige verneforslag, ble utkastet til verneplan sendt ut på formell høring i januar 1982.

Høsten 1984 hadde Miljøverndepartementet ferdigbehandlet verneplanen, og 14. desember 1984 ble verneplanen vedtatt ved kongelig resolusjon i statsråd.

De endelige vernebestemmelser og avgrensning av verneområdene på Tautra er vist i vedlegg 1.

Siden området ble vernet, er verneområdene grensemerket, det er etablert oppsyn for å handheve vernebestemmelsene og for å følge utviklingen i områdene, det er gjennomført erstatningsoppgjør, og det er utarbeidet brosjyrer og informasjonstavler som gir besøkende informasjon om verneverdiene og hvilke vernebestemmelser som gjelder.

SKJØTSEL

Skjøtselstiltak for å fremme verneformålet er foreløpig gjennomført i mindre utstrekning, det er ikke utarbeidet noen skjøttselsplan for området ennå.

Dette er et arbeid det haster å komme igang med, da det er store forvaltningsmessige problemer knyttet til Tautra - disse skal jeg komme nærmere tilbake til.

JURIDISK GRUNNLAG FOR SKJØTSELSTILTAK

Hovedansvaret for skjøttselsplanlegging og iverksetting av skjøtselstiltak i vernområdene er tillagt fylkesmannen.

Arbeidet består av:

- vurdere behovet for skjøtselstiltak
- utforme utkast til skjøttselsplan
- sende utkast til plan på høring til berørte parter
- iverksette skjøtselstiltak
- vurdere evt. revisjon av planen

En skjøtselsplan er et hjelpemiddel i forvaltningen av verneområdene, og har en tosidig karakter.

Den skal være:

- et handlingsprogram for forvaltningsmyndigheten, ved å:
 - hindre/forebygge uønskede tilstander
 - tilbakeføre til en ønsket tilstand
- et hjelpemiddel for grunneiere/allmennheter, ved å:
 - belyse og kanalisere ulike tillatte bruksformer

Gjennomføring av en del skjøtselstiltak vil være avhengig av grunneiernes godkjenning og/eller medvirkning.

I den grad grunneiernes interesser kan kombineres med tiltak som fremmer verneformålet, vil det være gunstig å få i stand særavtaler om enkelte skjøtselstiltak og hvordan disse bør gjennomføres.

De rådende naturforhold og fagkunnskaper om verneområdet setter klare begrensninger for skjøtselstiltak. Generelt sett har vi liten erfaring og begrenset kunnskap om virkningene av aktiv skjøtsel. I en forvaltningsretta skjøtselsplan bør det bare foreslås tiltak som en vet fremmer verneformålet. For de problemområdene der vi har liten kunnskap og erfaring bør det først foretas registreringer og evt forskningsoppgaver for å skaffe nødvendig kunnskap.

Det juridiske grunnlaget for gjennomføring av skjøtsels-tiltak i verneområdet på Tautra, finnes i vernebestemmelsernes pkt IX, hvor det heter:

"Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides skjøtselsplan som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene."

KAP. 3 NATURFORHOLDENE PÅ TAUTRA

(fra Økoforsk notat 1987:1: "Dagsommerfuglfaunaen på Tautra, et trøndersk kulturlandskap" av Kaare Aagaard).

Tautra har, ihvertfall fram til da øya fikk veiforbindelse via moloen i 1976-77, hatt status som noe eksklusivt og spesielt i bevisstheten hos naturinteresserte trøndere. Øya fikk tidlig ry for å ha en rik og sjelden flora, noe som i første rekke skyldes forvillende planter fra den tidligere klosterhagen. Baadsvik (1975) gir en oversikt over tidligere botanikers reiser og beskrivelse. Følgende avsnitt om beliggenhet, klima, geologi og vegetasjon er hentet fra samme rapport:

BELIGGENHET, STØRRELSE, TOPOGRAFI

Tautra (UTM NR 787,496-816.521) Tilhører Frosta kommune og ligger på vestsiden av Frosta-halvøya, ca 2 km fra fastlandet. Tautra har et flatemål på 2,0 km². Øya har en uregelmessig form med mange tanger og bukter. Navnet Tautra (oldn. "tøtur") betyr trolig klut eller lapp, og sett ovenfra kan formen minne om en flytende klut. Terrenget er meget flatt, og over 95% av arealet ligger under 20 m.o.h. Bare et høydedrag mot sydspissen (Skaget) og noen av knausene helt nord på øya ligger over dette nivået, og høyeste punkt er 36 m.o.h.

KLIMA

Tautra ligger i det indre Trondheimsfjordbassenget og har i likhet med store deler av områdene her et relativt sommervarmt klima til Trøndelag å være. Vintertemperaturen er generelt nokså lik den vi har i Trondheim-området, mens årsnedbøren i Inn-Trøndelag jevnt over er noe lavere enn i Trondheim. Blant folk er sommerklimaet på Tautra spesielt kjent. "Tautra-været" om sommeren er tørt og varmt, sies det. Videre heter det at "når regnet kommer inn i fjorden, så deler det seg før det når Frosta. Halvparten går inn til Skatval og Åsen, mens resten går langs Leksvik-landet på vestsiden av fjorden". Frosta (og Tautra) ligger i Inn-Trøndelags regnskygge slik befolkningen ser det.

Dette belyses også av at Frosta er det eneste sted i Trøndelag hvor en permanent må satse på kunstig vanning i jordbruket.

Det relativt varme sommerklima i det indre Trondheims-området belyses bl a ved at en rekke varmekjære planter med hovedutbredelse i varme strøk på Østlandet, gjør et sprang til traktene omkring Trondheimsfjorden der de

finnes ved sin nordgrense i Norge, oftest på tørre, varme strandberg. Dette gjelder 10-12 arter, bl a *Potentilla tabernaemontani* (småmure), *Saxifraga tridactylites* (trefingersildre), *Sedum album* (kvitbergknapp) og *S. rupestre* (broddbergknapp).

GEOLOGI

Grunnen på ca 90% av øyas areal består av marine avsetninger. Det dreier seg alt overveiende om skjellsandavsetninger som gir et kalkholdig om enn tørkesvakt jordsmonn.

Gerhard Schøning skriver følgende fra sitt besøk på Tautra i 1774: "Rimeligt har hele denne Øe i de første Tider bestaaet av lutter Skjær og Klipper, mellom hvilke Havet efterhaanden har sammenskyttet en næsten utrolig Mængde av Skjæl, samt Stene og Sand, og derved føyet den sammen. Øens Grund, som næsten overalt bestaar af bemeldte Ting, bærer noksom Vidne herom".

De øvrige ca 10% av Tautras areal består av kalkstein-knauser på nordspissen av øya. Denne kalksteinforekomsten er en del av den kalkstripe som en finner igjen på fastlandet ved Holmberget og som går nordøstover Frosta-halvøya.

Kalksteinen på Tautra er stedvis sterkt utvasket av sjøen, og enkelte steder kan en lese av strandlinjeforskyvninger som avsatser på svabergene.

VEGETASJON

Nær 50% av arealet på Tautra består av fulldyrket jordbruksland fordelt på ca 10 bruk der det hovedsakelig dyrkes korn og grønnsaker. I tillegg kommer en del innmark som er gjødslet beite.

Vegetasjonen utenom jordbruksarealene må sies å være relativt variert om en ser den i forhold til den ensformige topografien. Strandsonen utgjør naturlig nok en kvantitativt viktig naturtype, og strandvegetasjonen er både artsrik og varierende.

Videre finner vi flere typer engsamfunn som for en stor del er kulturbetingede. Det gjelder bl a rikenger med et stort artsutvalg og som ofte også finnes i mosaikk med løvtre- og buskvegetasjon. Videre opptrer ulike tørrengtyper med meget sparsomt utviklet feltsjikt p g a beiting og stedvis einerkratt med varierende tetthet, spesielt på grunnlendtmark og på andre tørre lokaliteter.

Skogvegetasjonen utgjør ca 20% av Tautras areal eller ca 40% av utmarksområdene. Det dreier seg hovedsakelig om

granskog, men enkelte steder kan en også finne elementer av varmekjær løvskog.

Det er ikke mange steder på Tautra at grunnvannet påvirker vegetasjonen, men enkelte steder kan en finne sump- og ferskvannsvegetasjon som kan være frodig og meget artsrik.

Som allerede nevnt er den "naturlige" vegetasjonen på Tautra sterkt kulturpåvirket de fleste steder. Spesielt er beitepåvirkningen merkbar, og da særlig på sauholdet. Det omfattende sauholdet på Tautra skriver seg tilbake til middelalderen. Munkene innførte en sauerase som trolig er en blanding av spansk merinosau og en engelsk rase, og den kjente "Tautra-sauen" har holdt seg fram mot vårt århundre.

Etter at Baadsvik skrev sin rapport i 1975, har øya blitt lettere tilgjengelig ved veiforbindelse. Det er mulig at dette har bidratt til noe større slitasje på strandområdene, uten at det er spesielt påfallende ennå. Deler av øya har også fått ferdselsforbud i en periode (25.4.-15.7.) på grunn av en fuglelivsfredning. Den mest iøynefallende forandring av vegetasjonen er innplanting av fremmede bartrær i einerkrattet i sørlige deler av øya. Dette vil i løpet av en mannsalder sannsynligvis endre denne særpregede naturtypen radikalt.

KAP: 4 PROBLEMSTILLINGER I FORBINDELSE MED SKJØTSEL AV VERNEOMRADENE PÅ TAUTRA

VEGETASJONSUTVIKLING

Tautra er det tidligste og noe av det mest grøderike jordbruksområde i Trøndelag. Dette sammen med restene av aktivitetene knyttet til Tautra kloster, gjør Tautra til et av de klassiske kulturlandskapene i Trøndelag.

Vegetasjonen slik den framtrer idag, er et resultat av de aktiviteter som foregår idag og som har foregått tidligere. Dette at vegetasjonen i stor grad er resultat av menneskelige aktiviteter, særlig jordbruksdrift, gjør vegetasjonen sårbar for endringer i driftsformene.

De tette einerkrattene som dekker mye av de gamle beitearealene er et godt eksempel på dette. Tidligere tiders intense beiting klarte trolig å holde eineren i sjakk, men idag da beitepresset har avtatt mye, har eineren over store arealer dannet en ugjennomtrengelig underskog. Her får andre planter være i fred for beitedyra, og i ly av eineren kommer andre treslag som gran og rogn opp. Fortsetter denne utviklinga vil dette tidligere åpne beitelandet omdannes til skog. Foruten at dette i stor grad vil virke inn på plante- og dyrelivet på øya, vil øyas landskapskarakter endre seg.

Å beholde beitearealenes åpne karakter må være en viktig målsetting for vegetasjonsutviklingen på Tautra.

En annen viktig målsetting må være at mest mulig av de skogbevokste arealene på øya fortsatt forblir skogbevokst, at sitkagran-plantinger begrenses til det absolutt nødvendige, og at lauvtreinnslaget på øya heller auker enn avtar.

En interessant tanke i denne sammenheng, kunne være å behandle nærmest parkmessig enkelte bestand, for å øke diversiteten og for å bevare øyas kvaliteter som et klassisk kulturlandskap. Områder som peker seg ut som aktuelle, er et askebestand i nord-østre hjørne av naturreservatet på Kviningen, og et potensielt lønnebestand sør-øst for Måsdammen.

På nordsida av klosterruinene er det plantet endel sitkagran, noe som på sikt vil endre landskapsbildet rundt klosterruinen.

For å holde krattet nede på Storholmen, tillater vernebestemmelsen at Storholmen ryddes og gjødsles. Storholmen er det sentrale hekkeområdet for fiskemåke på Tautra, og i skjøtseplansammenheng må det være en viktig målsetting å beholde Storholmen som en åpen, graskledd

holme.

Som jeg var inne på i kap. 2 er det juridisk hjemmel for å "konservere" vegetasjonstilstanden slik den var i fredningsøyeblikket. Dette kan for beitearealene være et godt utgangspunkt for en skjøtselsplan-målsetting, men beitedyrene vil i framtida ikke klare denne jobben, det må settes inn andre tiltak i tillegg.

Det de fleste forbinder med Tautra, er hettemåkekolonien i Måsdammen, det er antatt at ca 1500 par har holdt til her.

Da Måsdammen har tilnærma ingen gjennomstrømning, sier det seg selv at en slik enorm fuglekonsentrasjon sammen med avrenning fra tilgrensende jordbruksarealer, medfører at Måsdammen er utsatt for en kraftig eutrofiering.

Dette medfører at det blir stadig mindre arealer med åpent vannspeil i dammen, og på sikt vil dammen gro helt igjen.

For å bevare Måsdammen vil det derfor bli nødvendig å fjerne organisk materiale fra dammen, en skjøtselsplan for Tautra bør peke på hvordan dette bør skje.

SVAET

Svaet, som er betegnelsen på gruntvannsområdet mellom Tautra og fastlandet er 10 - 15 m på det dypeste. For at Tautra skulle få fastlandsforbindelse ble det anlagt en molo ove Svaet. Veiforbindelsen ble offisielt åpnet 26. mai 1979, men var farbar fra sommeren 1977.

Ved molobygginga ble gjennomstrømminga i Svaet sterkt redusert, noe som trolig har innvirkning på bunnforholdene i Svaet. Da Svaet er et meget viktig overvintringsområde for vannfugl, og da særlig andefuglartene ærfugl, sjøorre, havelle og stokkand, bør det registreres om bunnforholdene i Svaet endrer seg, da dette vil ha avgjørende betydning for næringsproduksjonen for disse artene.

Andre faktorer som vil ha innvirkning på forholdene i Svaet, er vannkvaliteten. Den generelle tilstanden i Trondheimsfjorden vil være viktig, i tillegg til de utslippene som skjer i selve Svaet. Dette dreier seg hovedsakelig om utslipp i forbindelse med fiskeoppdrettsanlegget på Tautra, fra kommunal kloakk som munner ut i området og generell forurensning fra omkringliggende landbruksvirksomhet.

FAUNA

FUGLER

I kap I er fuglelivet på Tautra kort omtalt. Som det går fram, er fuglelivet på Tautra og i Svaet enestående både når det gjelder artssammensetning og antall, og sett på bakgrunn av størrelse og beliggenhet. Området har funksjon både som hekkeplass, myteplass, trekk og overvintringsplass.

I et notat fra 1976 har Jon Suul og Otto Frengen en artsliste over observerte fuglearter på Tautra inntil oktober 1976. Det er ikke sammenfattet noen artsliste etter den tid. Artslista fra 1976 sammen med en tabell over mengdeforhold for de vannfuglartene som har tilknytning til fjære- sump- og gruntvannsområdene ved Tautra fra samme notat er gjengitt i vedlegg 2 og 3.

Artslisten bygger på registreringer fra 1964. I 1970 ble det opprettet en ornitologisk stasjon på øya for å følge med i det rike fuglelivet.

Det er i perioder fra 1964 og fram til idag vært stor ornitologisk aktivitet på Tautra, men lite av dette materialet er publisert.

Det er derfor vanskelig å si hvordan fuglefaunaen har utviklet seg siden 1976, og særlig hvordan veiforbindelsen har virket inn på fuglefaunaen.

Grovt kan sies at deler av fuglefaunaen er betydelig påvirket av rovdyr og ferdsel som veiutløsningen har ført med seg, mens andre arter virker relativt uforstyrret. Det virker særlig som hekkebestandene av ærfugl, fiskemåke og teist er blitt betydelig redusert.

Vinterfuglregistreringene i Trondheimsfjorden indikerer også at vinterbestandene av ærfugl er gått tilbake.

PATTEDYR

Den "opprinnelige" pattedyrfaunaen på Tautra er lite kjent. En gang var området meget selrikt, flere hundre steinkobber skal ha hatt tilhold og kastet unger i området. Pinnsvin ble innført til Tautra av noen hytteboere på midten av 1960-tallet, og fikk en kraftig økning etter at moloen ble omlagt. Det ser ut til at pinnsvinbestanden er gått tilbake det siste året.

Andre arter som kom med moloen, var rødrev, som ble registrert allerede høsten 1976. Mink som gjorde skade på særlig hekkebestanden av teist ble registrert sesongen 1978, og har siden hatt fast tilhold på øya. Det ser ut

til at det særlig er i ura på Kviningen og ved moloen at minken har klart å etablere seg.

Mår etablerte seg også på øya, men gjennom fangst er bestanden forsøkt holdt nede, og mår ble ikke registrert i hekkesesonen 1988. Etablering av mår har medført at bestanden av ekorn er desimert.

Grevling har etablert seg de seinere åra, men det er uklart hvor stor bestanden er. Hjort og rådyr har vært registrert i perioder, men har ikke etablert seg fast på øya.

Det at mange nye pattedyrarter har etablert seg på øya har medført at det er stor ubalanse i de økologiske forholdene, og det er viktig å få registrert utviklinga i bestandene, og hvordan de ulike arter virker inn på de ulike hekkebestandene på øya.

DAGSOMMERFUGLER

I regi av Økoforsk ble det foretatt registreringer av dagsommerfuglfaunaen på Tautra i 1976. 23 ulike arter ble registrert, disse er gjengitt i vedlegg 4.

Registreringene viste at dagsommerfuglfaunaen på Tautra er både arts- og individrik. 23 av de 30 artene som finnes i lavlandet i Trøndelag er funnet på øya. Rapporten fra Økoforsk lister opp viktige områder for dagsommerfuglene på Tautra. Av de 8 områdene som er listet opp ligger kun ett innenfor de etablerte reservatene.

FRILUFTSLIV

Etter at Tautra fikk veiforbindelse ble det registrert stor tilstrømming av bilturister til øya. Det er idag 10 private hytter på Tautra i tillegg til Trondheim seilforenings seilerhytte "Cuba".

Tautra har stor verdi for ulike friluftaktiviteter. Øya har store, varierte og attraktive strandområder velegnet for soling og bading. De tilgrensede sjøområdene er velegnet for sjøsportaktiviteter og fiske. Øya har et godt lokalklima, med tidlig vår og lite nedbør.

En spesiell attraksjon er øyas kulturhistorier knyttet til restene av munkeklosteret som ble opprettet i år 1207.

I tillegg til dette kommer de naturvitenskapelige interessene knyttet til øya, og da særlig det arts- og tallrike fuglelivet. Fuglelivet som fritidsaktivitet er aktuelt både for fuglelivsstudier, fotografering og for jakt. Vernebestemmelsene for Tautra setter forbud mot jakt samt at det er innført ferdselsforbud i de viktigste

hekkeområdene i hekkeperioden.

Med de kvaliteter Tautra har for mange ulike friluftslivs-aktiviteter, er det viktig å regulere og tilrettelegge slik at friluftslivet utøves på en slik måte at det ikke forstyrrer fuglelivet og skaper problemer for de fastboende på Tautra.

Med sine naturkvaliteter, sentrale beliggenhet i forhold til befolkningskonsentrasjoner i Trondheim og omland vil det kunne være et marked for turistmessig utnytting av Tautra, men hensynet til belastning på naturmiljø og landbruksdrift gjør at dette bare kan få et svært begrenset omfang.

Det naturlige synes å være å tilrettelegge slik at besøkende til øya kan finne ordnede parkeringsforhold, og at det i tilknytning til dette anlegges nødvendige servicetiltak, som sanitæranlegg, kiosk/cafe-drift, informasjon om verneområdene og klosterruinen.

Det er et ønske om å gjøre verneområdene tilgjengelige både i forbindelse med leirskolevirksomhet og for fugleinteresserte.

Fra et naturvernsynspunkt kan dette gi positive effekter. Ved at folk får oppleve det rike fuglelivet på øya, vil dette kunne gi naturopplevelse som vil øke folks miljøvernbevissthet. Samtidig kan det virke forstyrrende på fuglelivet, gi slitasje på vegetasjon og evt være til ulempe for tillatte næringsaktiviteter i verneområdene.

En evt åpning for ferdsel i naturreservatene i perioden med ferdselsforbud bør derfor grundig vurderes, og skje gradvis.

En ide som har vært framme er å bygge et utsiktstårn ved Måsdammen, og evt anlegge en sti i dette området.

Gjennomføring av et slikt tiltak er avhengig av avtale med berørte grunneiere, og vil således måtte planlegges i nært samarbeid med dem.

Fra et naturvernsynspunkt skulle et slikt tiltak kunne gjennomføres dersom det blir fulgt opp med nødvendig informasjon og oppsyn.

På kart nedenfor er inntegnet en aktuell sti-trace samt hvor et utkikkstårn kunne plasseres uten at verneinteressene i for stor grad blir berørt.

KAP 5 FORSLAG TIL REGISTRERINGER OG TIL SKJØTSELSTILTAK

1. Registreringer som bør utføres (resultatene avgjør om tiltak må iverksettes)

1.1. Vegetasjon

1.1.1. Beitearealene

Det er tidligere foretatt planting av sitkagran i einerkratt-områdene i det søndre naturreservatet. Dette for å etablere en leskog for å beskytte innenforliggende granbestand. Disse sitkagranene er det satt igang arbeid med å fjerne. Det er nødvendig å foreta registreringer av disse einerkrattene, for å vurdere hvordan de vil utvikle seg uten skjøtsel og for å vurdere aktuelle skjøtselstiltak.

I dag er einerkrattet svært tett over store områder. Dette holder beitedyrene borte, og arter som rogn og gran klarer å etablere seg. Et aktuelt tiltak kunne være å legge ut enkelte prøveflater, der alle einerne på forhånd ble registrert, og så gå inn å tynne ut einerkrattet med ulik styrke.

Effekten av tynningene måtte så registreres, både med hensyn på vegetasjonsutviklingen, men også med hensyn på hvordan det virker på ærfuglenes bruk av området som hekkeområde.

Eli Fremstad ved NINA har vært med på Tautra og sett på einerkrattene og de skjøtelsproblemene som knytter seg til disse, og NINA burde engasjeres til allerede neste år å foreta registreringer av einerkrattene og på grunnlag av det finne fram til aktuelle prøveflater.

Dette problemet skulle ha så stor allmenn interesse, at et slikt oppdrag i hovedsak bør finansieres over NINA's egen grunnbevilgning.

1.1.2. Måsdammen.

Som før nevnt, er Måsdammen kraftig eutrofiert. I dag dekker flytetorv store deler av nord-vestre del av dammen, mens piggknopp, siv og andre vannplanter dekker store deler av den sørøstre delen. Det vil i løpet av året bli forsøkt fjernet endel av flytetorvlaget i nord-vestre del. Dette for å prøve å etablere åpne vannspeil i denne delen av dammen, men også for å få erfaring for hvordan det best kan fjernes organisk materiale fra dammen.

Før det settes iverk omfattende arbeid i Måsdammen, bør det stilles opp klare mål for hvordan Måsdammen bør være.

Dette er et arbeid som bør startes i løpet av de nærmeste 2 - 3 år, og bør være et samarbeidsprosjekt mellom en botaniker og en ornitolog, slik at både hensynet til vegetasjonsutviklingen og til fuglene som hekker i dammen blir ivare tatt.

1.2. Svaet

1.2.1. Bunnfaunaanalyser

Før moloen ble anlagt, ble det tatt bunnprøver i Svaet. Vet ikke om disse er blitt analysert, men et aktuelt prosjekt, er å ta prøver nå på de samme stedene som tidligere. Ved å sammenligne prøveseriene, kunne det trolig komme fram kunnskap om hvordan moloen har virket inn på bunnforholdene i Svaet.

Såvidt jeg kjenner til, ble bunnprøvene tatt i omlag samme avstand til moloen. Effekten av moloen er trolig ulik i ulik avstand fra den, så i tillegg til å ta prøver på de samme stedene som tidligere, burde det legges ut en ny prøveserie der prøvene tas i ulik avstand fra moloen. Dette som grunnlag for å foreta sammenlignende undersøkelser om f eks 10 - 15 år.

1.2.2. Overvintringsbestandene

Dersom bunnforholdene endrer seg, vil dette virke inn på bunndyrfaunaen, som igjen virker inn på de fugleartene som overvintrer i Svaet og som lever av disse artene. Registreringer av overvintringsbestandene kan derfor gi en indikasjon på næringsproduksjonen i Svaet (i tillegg vil en rekke andre faktorer virke inn på størrelsen på overvintringsbestandene).

Gjennom sjøfuglregistreringene og vinterfugltellingene i Trondheimsfjoren er slike tellinger foretatt regelmessig. Det er viktig at dette arbeidet fortsetter, og at forvaltningsmyndigheten for verneområdene får resultatene av tellingene.

1.3. Fauna

1.3.1. Artsliste for fuglefaunaen

Opp gjennom de siste 20 åra har det vært stor ornitologisk aktivitet på Tautra, men det foreligger lite publisert materiale. Noen artsliste er ikke presentert siden 1976.

Et aktuelt prosjekt som bør gjennomføres, er at det engasjeres en ornitolog til å lage en statusrapport for fuglelivet på Tautra. En slik rapport kan utarbeides i

hovedsak ved å samle inn eksisterende opplysninger, muligens med noe supplerende feltarbeid. Ved å knytte et slikt prosjekt til et overvåkningsprosjekt av hekkebestandene på Tautra (se 1.3.2. nedenfor), skulle ikke kostnadene ved et slikt arbeid bli særlig store.

1.3.2. Overvåking av hekkebestandene.

Det er tidligere nevnt at hekkefuglfaunaen på Tautra er i ubalanse for tiden, og at enkelte arter har svært liten produksjon. Det bør snarest gjennomføres et prosjekt for å få skaffe oversikt over dagens hekkefauna, særlig for endel viktige fuglearter for Tautra.

Omfanget av egg- og ungetap på grunn av predasjon vil være svært viktig å få klarlagt.

Per Gustav Thingstad ved Universitetet i Trondheim har satt opp forslag til overvåkingsprosjekt av hekkebestandene på Tautra. Forslaget er gjengitt i vedlegg 5, og har en total kostnadsramme første år på kr 115 000,-.

Et slikt prosjekt bør startes opp så raskt som mulig, og bør være den høgst prioriterte registreringsoppgaven på Tautra nå.

1.3.3. Predatorregistrering - skadeomfang - bekjempingsmetoder

Predasjon på egg og unger, og delvis også på voksen fugl, er en viktig årsak til at enkelte arter har hatt svært liten produksjon de seinere åra. En viktig oppgave er å få oversikt over størrelsen på de ulike bestandene av rovpattedyr og andre predatorer.

Det er også liten kunnskap om hvilke arter som gjør størst skade, og hvordan disse best kan bekjempes. Det er og vil fortsatt bli satt iverk tiltak for å holde bestandene av predatorer nede, men for at dette arbeidet skal få full effekt, og for å kunne måle resultatene av tiltakene, er det viktig at det settes iverk arbeid med å skaffe bedre oversikt over og kunnskap om de ulike predatorene som har etablert seg på Tautra. For enkelte arter vil sportakseringen på vinteren være aktuelt, men det mest aktuelle synes å være overvåking i hekkeområdene. Deler av et slikt prosjekt kan således knyttes til overvåkningsprosjektet omtalt under pkt 1.3.2.

For de fleste artene kjenner vi til effektive bekjempingsmetoder, men særlig for pinnsvin vil det være aktuelt å finne fram til effektive tiltak for å holde bestanden nede, og får å hindre at de kommer til bestemte områder.

1.4. Friluftsliv

Når det gjelder friluftsliv, er det ikke behov for spesielle registreringer. Ut fra de naturkvalitetene Tautra har, og ut fra øyas sentrale beliggenhet, vil Tautra være attraktiv i friluftssammenheng for mange.

Det som trengs, er at det blir foretatt en vurdering av hvordan Tautra best kan ta imot besøkende og evt om reservatene kan tilrettelegges for besøkende. I samarbeid med kommunen og berørte på Tautra bør parkeringsmulighetene vurderes, og servicefunksjonen tilknyttet dette, som søppeldunker, toaletter, kiosk/kafe o.l.

Det bør vidre innledes drøftinger med aktuelle grunneiere for å få vurdert mulighetene for tilrettelegging for besøk i reservatene. Det som peker seg ut som aktuelt i en slik sammenheng, er opparbeidelse av stier besøkende kan benytte evt sammen med guide, og bygging av fugletårn i tilknytning til Måsdammen. Slike tiltak i verneområdene betinger samtykke og avtaler med berørte grunneiere, og det bør diskuteres med aktuelle grunneiere for å se om det er grunnlag for å gå videre med slike tilretteleggings-tiltak.

2. Skjøtselstiltak som bør utføres (enkelte av disse må først klareres med berørte grunneiere).

2.1. Vegetasjon

2.1.1. Fjerning av sitkagran i det søndre naturreservatet.

Som tidligere nevnt har sitkagranplantingen i einerkrattet i det søndre naturreservatet nå blitt så store, at de må fjernes for å beholde einerkratt i disse områdene.

Dette arbeidet er påbegynt, og vil trolig være avsluttet i løpet av 1988.

2.1.2. Fjerning av organisk materiale fra Måsdammen.

Som nevnt under pkt 1.1.2. vil det i løpet av 1988 bli forsøkt fjernet noe av flytetorva i nord-vestre del av Måsdammen. Dette for å få erfaring med hvordan organisk masse enklest kan fjernes fra dammen, samtidig som det vil kunne gi informasjon om hvordan fuglene reagerer på slike inngrep. Fjerning av organisk materiale i større omfang bør ikke gjennomføres før effektene m.h.t. fuglene og vegetasjonen er nærmere klarlagt.

2.1.3. Tynning av einerkratt.

I pkt 1.1.1. foreslås registreringer av einerkrattet m.h.p. å foreta en tynning i de tetteste områdene. Tynning bør ikke foretas i større omfang før slike registreringer er gjennomført. For å få kunnskap om hvordan eineren reagerer på fristilling, og for å se hvilke arter som etablerer seg der einer fjernes, bør det legges ut forsøksruter.

2.1.4. Sjøppel-rydding.

Langs strendene har sjøen skylt opp store mengder søppel, spesielt er det mye plastavfall i fjæresonen og i krattvegetasjonen langs strendene som bør fjernes. Det bør undersøkes om skoler eller ideelle organisasjoner er interessert i å være med på en oppryddingsaksjon. Om mulig bør slik opprydding foretas årlig, og da helst tidlig på våren

2.2. Svaet

Om bunnforholdene i Svaet har endret seg vet vi ennå ikke. Uansett er det trolig lite som kan gjøres med det. Når det gjelder forholdene i Svaet, er det eneste vi kan gjøre i dag å forsøke holde så god vannkvalitet som mulig i Svaet. Viktigst her vil være forholdene i Trondheimsfjorden generelt, men også lokale utslipp i Svaet vil virke inn. Målsetting må være å redusere så langt råd eksisterende utslipp samt å hindre at det etableres nye aktiviteter som øker utslippene i Svaet.

Fylkesmannen har ikke hjemmel til å kreve tiltak gjennomført for å få vekk eksisterende utslipp.

Frosta kommune har ansvaret for de kommunale utslippene av kloakk, og myndighet til å kreve tiltak gjennomført på private mindre utslipp. Generell forurensning fra landbruksvirksomhet som næringssaltavrenning med grøftevann fra dyrkede arealer, er lovlig.

Det er ønskelig at Frosta kommune vurderer å lede avløpsvatnet i eksisterende fellesledning ut på dypt vatn.

2.3. Fauna

2.3.1. Predatorbekjempelse

Med predatorer tenkes i første rekke på: rødrev, mår, mink og pinnsvin, grevling er en art som har etablert seg, men det er lite kjent om den gjør skade. Fristende kan det også være å nevne ville katter og løshunder i samme

sammenheng. Utviklinga i bestanden hos gråmåke og svartbak er også interessant i denne sammenheng, men tiltak mot disse artene virker ikke aktuelt foreløpig.

Igangsatte tiltak.

Det er satt ut minkfeller og mårfeller. Minkfellene er hovedsakelig plassert i/ved moloen, mens mårfellene er plassert i skogområdet på Skaget.

Enkelte eksemplarer av rødrev og mår blir skutt. Trolig kan rødrevbestanden holdes bra nede, men mår er det vanskeligere å drive jakt på.

Problemet med rødrev, er at nye eksemplarer kommer over moloen fra Frosta, så en effektiv bekjempelse av rødrev betinger at "importen" fra Frosta kan stanses.

For å prøve å holde pinnsvin vekk fra fiskemåkekolonien på Storholmen, ble det bygd et lavt gjerde som sperret pinnsvinets muligheter til å komme over til Storholmen. Gjerdet sto en sesong før den delen som sto utover fjæreområdene ble tatt av sjøen og kastet på land. Det ble ikke foretatt registreringer som viste om tiltaket var effektivt, men muligens ble gjerdet satt opp for lavt til at det fungerte effektivt.

Aktuelle tiltak:

En effektiv predatorbekjempelse betinger at tilførselen av nye dyr stoppes. De fleste kommer trolig over til Tautra langs moloen. Det er under vurdering å sette opp en lydspærre ved moloen. En slik lydspærre fungerer på den måten at den sender ut høgfrekvent lyd. Denne lyden høres ikke av mennesker, men vil være svært irriterende for feks rødrev slik at den kvier seg for å krysse lyd-feltet. Det må undersøkes nærmere om en slik spærre er effektiv også for mår og mink. Det er tatt kontakt med et firma som lager slike lydsperrer, og det arbeides med å få til en avklaring på om det er mulig å få montert en slik spærre der moloen starter på Frosta-sida.

En viktig målsetting ser ut til å bli å redusere bestanden av pinnsvin. Mange steder i landet holder pinnsvinet på å forsvinne, mange blir kjørt ihjel på veiene. På Tautra har bestanden økt de seinere åra, og er svært stor. Kanskje har bestanden siste sesong vært mindre enn året før. Det er lansert ide om å samle inn pinnsvin på Tautra og frakte dem til områder som har lite pinnsvin. Dette vil kreve at mange blir mobilisert til en intensiv innsats, og at aksjonen nøye må planlegges, men tatt i betraktning at pinnsvin over store deler av landet er i tilbakegang vil en slik aksjon opinionsmessig være mye bedre enn feks

avliving av individer.

2.4. Friluftsliv

Det er i kap 1.4. vurdert aktuelle tilretteleggingstiltak. Da disse er avhengig av samtykke og avtale med aktuelle grunneiere, er det for tidlig ennå å begynne planlegge konkrete tiltak.

Det er tidligere i rapporten luftet ideer om å prøve etablere en lønnelund og en askelund. Dette bør også diskuteres med berørte grunneiere for å vurdere om det kan være aktuelt å gå videre med disse ideene.

Sitkagranplantingene ved klosterruinen er tidligere omtalt. Lauvtrær ville gi en mere naturlig ramme rundt ruinen, men vernebestemmelsene gir ingen hjemmel for å ta opp dette.

For at friluftsjnteressene best mulig kan kombineres med verneinteressene og til hensynet til de fastboende på Tautra, er det viktig at besøkende på Tautra får best mulig informasjon når de kommer til øya. Det er satt opp informasjonstavler på sentrale steder, og det er utarbeidet en informasjonsfolder som orienterer om naturforholdene og verneområdene. Det er ansatt oppsyn som skal påse at vernebestemmelsene overholdes.

Fortsatt er det mye som kan gjøres på informasjonssiden, og det burde satses mere på positiv informasjon - d.v.s. hvordan besøkende best kan oppleve de store naturverdiene som finnes på øya uten å komme i konflikt med vernebestemmelsene og med grunneierinteressene. Guiding kan være et tiltak sammen med ulike former for tilrettelegging avhengig av hvilke avtaler det lykkes å få til med berørte grunneiere.

3. Vernebestemmelsene og avgrensningen av verneområdene

Det vil alltid være slik at etter at et verneområde har eksistert noen år, vil det vise seg at enkelte ting i vernebestemmelsene og i avgrensningen av verneområdene ikke helt samsvarer med de erfaringene forvaltningen av verneområdene gir. Enkelte ting burde vært justert for å gjøre vernet mere effektivt samtidig som nye driftsformer og nye aktiviteter ikke er godt nok avklart i bestemmelsene.

Revidering av vernebestemmelsene og avgrensningen vil derfor sikkert bli aktuelt på et visst tidspunkt, sjøl om dette vil være en forholdsvis omfattende prosess. Særlig i et såpass komplekst verneområde som Tautra vil dette være påregnelig.

dette vil være en forholdsvis omfattende prosess. Særlig i et såpass komplekst verneområde som Tautra vil dette være påregnelig.

Foreløpig synes det ikke som det er noe umiddelbart behov for en slik justering av verneområdene på Tautra. Endel av uklarhetene i vernebestemmelsene ble avklart gjennom de forutsetningene som ble lagt til grunn for skjønnet som fastslo erstatningene for de ulempene berørte grunneiere ble påført ved etableringen av verneområdene. Den videre forvaltningen av verneområdene vil avklare om og evt når en slik revidering må foretas.

LITTERATUR

- Aagaard, K. 1987. Dagsommerfuglfaunaen på Tautra, et trøndersk kulturlandskap. Økoforsk notat 1987:1
- Baadsvik, K. 1975. Vegetasjon og flora på Tautra, Frosta kommune, Nord-Trøndelag. Foreløpig rapport i forbindelse med landsplanen for verneverdige naturområder og forekomster. Universitetet i Trondheim, DKNVS, Museet, Botanisk avdeling.
- Bollingsmo, T. 1985. En foreløpig vurdering av bestandsutviklingen hos fiskemåke, *Larus canus*, på Tautra, Frosta kommune, basert på takseringen i 1979 og 1985. Intern rapport til fylkesmannen i Nord-Trøndelag.
- Direktoratet for naturforvaltning, 1986: Nytt fra sjøfuglprosjektet. Nr 5-85 og nr 3-86
DN- viltforskningen
- Frengen, O. og Suul, J. 1976. Notat om fuglefaunaen på Tautra. Frosta kommune, Nord-Trøndelag (notat)
- Frosta kommune, 1978. Soneplan for Tautra.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 1981. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Nord-Trøndelag fylke.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Länstyrelsen i Jämtlandslän, 1987. Ramsarområder i Midt-Skandinavia. Tautra - Ørland - Ånnsjön. Brosjyre.

FREDNINGSBESTEMMELSER FOR TAUTRA MED SVAET NATURRESERVAT
OG FUGLEFREDNINGSOMRÅDER I FROSTA KOMMUNE, NORD-TRØNDELAGE
FYLKE

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, §§ 8 og 9, samt § 14, 2. ledd, jf § 10 og §§ 21, 22 og 23, er Tautra med omliggende gruntvannsområder i Frosta kommune, Nord-Trøndelag fylke, fredet som naturreservat/-fuglefredningsområder ved kgl.res. av 14. desember 1984 under betegnelsen "Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområder".

II

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.:
84/4, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 86/6, 86/7, 86/8,
86/9, 86/10, 86/11, 86/12, 86/13, 86/14, 86/15, 86/16,
86/17, 86/18, 86/19, 86/20, 87/2, 87/6, 9, 87/11, 15, 88/1,
94/8, 95/1, 98/1, 99/1, 100/1, 101/1, 101/2, 101/7,
103/1, 2, 5, 104/1, 104/4, 106/1 samt fellesfjæra i
Nordfjærøleiret.

Reservatene dekker et areal på ca. 2,8 km², hvorav ca. 0,34 km² er landareal. Fuglefredningsområdene dekker et areal på ca. 17,7 km², hvorav ca. 1,4 km² er landareal.

1. Grensene for verneområdene framgår av vedlagte grensebeskrivelse og kart i målestokk 1:10.000, datert Miljøverndepartementet august 1984. Kartet og fredningsbestemmelsene oppbevares i Frosta kommune, hos fylkesmannen i Nord-Trøndelag og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for verneområdene skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene bør koordinatfestes.

III

Formålet med fredningen er å bevare et viktig artsrikt våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

IV

For reservatene gjelder følgende bestemmelser (jf dog punktene VII og VIII):

1. All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse.

Nye plantearter må ikke innføres.

2. Alt vilt (inkludert sjøpattedyr), herunder deres hi, reir og egg er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unøddig forstyrrelse, jf viltlovens § 3. Jakt, fangst, bruk av skytevåpen samt slipp av hund er forbudt.

Utsetting av vilt er ikke tillatt.

3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til vanns og til lands er forbudt (herunder gjelder også bruk av modellbåter og modellfly).

Camping, teltslagning og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

I tiden f.o.m. 25. april t.o.m. 15. juli er all ferdsel i reservatene forbudt for andre enn fastboende på Tautra og registrerte yrkesfiskere ved næringsutøvelse.

V

I et skogområde på Skaget (merket B på vedlagte kart) fredes fuglelivet og fuglenes livsmiljø slik nedenforstående bestemmelser viser:

1. Vegetasjon som er av betydning som næring eller livsmiljø for fugler, er fredet mot skade og ødeleggelse som ikke følger av jord- og skogbruksdrift og av tillatt ferdsel.
2. Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser som ikke følger av jord- og skogbruksdrift og av tillatt ferdsel.

Hunder må ikke slippes i fuglefredningsområdet.

Nye dyrearter må ikke innføres.

3. I tidsrommet 25. april - 15. juli, begge dager medregnet, er det forbudt for andre enn fastboende på

Tautra å ferdes i området.

VI

For resten av området (merket C på vedlagte kart) fredes fuglelivet slik nedenforstående bestemmelser viser:

1. Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser, ut over det som følger av jord- og skogbruksdrift, herunder oppdyrking, og av vanlig ferdsel.
2. Grunneierne kan innen lovlig jakttid skyte skadefugl og ender til eget bruk på innmarka innen det verna området.

VII

Bestemmelsene i punkt IV er ikke til hinder for:

1. gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels og forvaltningsøyemed
2. tradisjonell slått og beiting, herunder nødvendig gjerdehold, bruk av gjeterhund samt rydding og gjødsling av Storholmen
3. etablering av nye grøfteavløp, samt vedlikehold av tidligere opptatte grøfteavløp som drenerer tilgrensede jord- og skogbruksarealer, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet
4. vedlikehold av eksisterende veier og kraftlinjer
5. sankning av bær og matsopp
6. fiske utøvet av registrerte yrkesfiskere etter det til enhver tid gjeldende lovverk og forskrifter gitt i medhold av dette
7. bruk av motorbåt i forbindelse med utøvelse av lovlig fiske. Høyeste tillatte hastighet er 10 knop
8. innsamling av tang
9. jakt på rådyr, hare, mår, rev og mink samt sankning av måkeegg til eget bruk fram til 31. mai, i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter.

10. bruk av hund under kontroll i forbindelse med utøvelse av tillatt jakt.
11. forsiktig rydding i en sone inntil 5 m. langs reservatens grense dersom vegetasjonen medfører vesentlig ulempe for bruk av eksisterende innmark.
12. tradisjonell bruk av dyrka mark på Litlholmen, herunder bruk av gjødsel og kjemiske plantevernmidler.
13. grustekt til eget bruk langs strendene.
14. stein fra dyrka mark kan deponeres på eksisterende steinvelte i Skagbukta.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til

1. felling av vilt som forårsaker vesentlig skade, i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter
2. rydding av vegetasjon m.m. i henhold til godkjent skjøtselsplan, eller når formålet med fredningen krever det.

IX

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides skjøtselsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene.

X

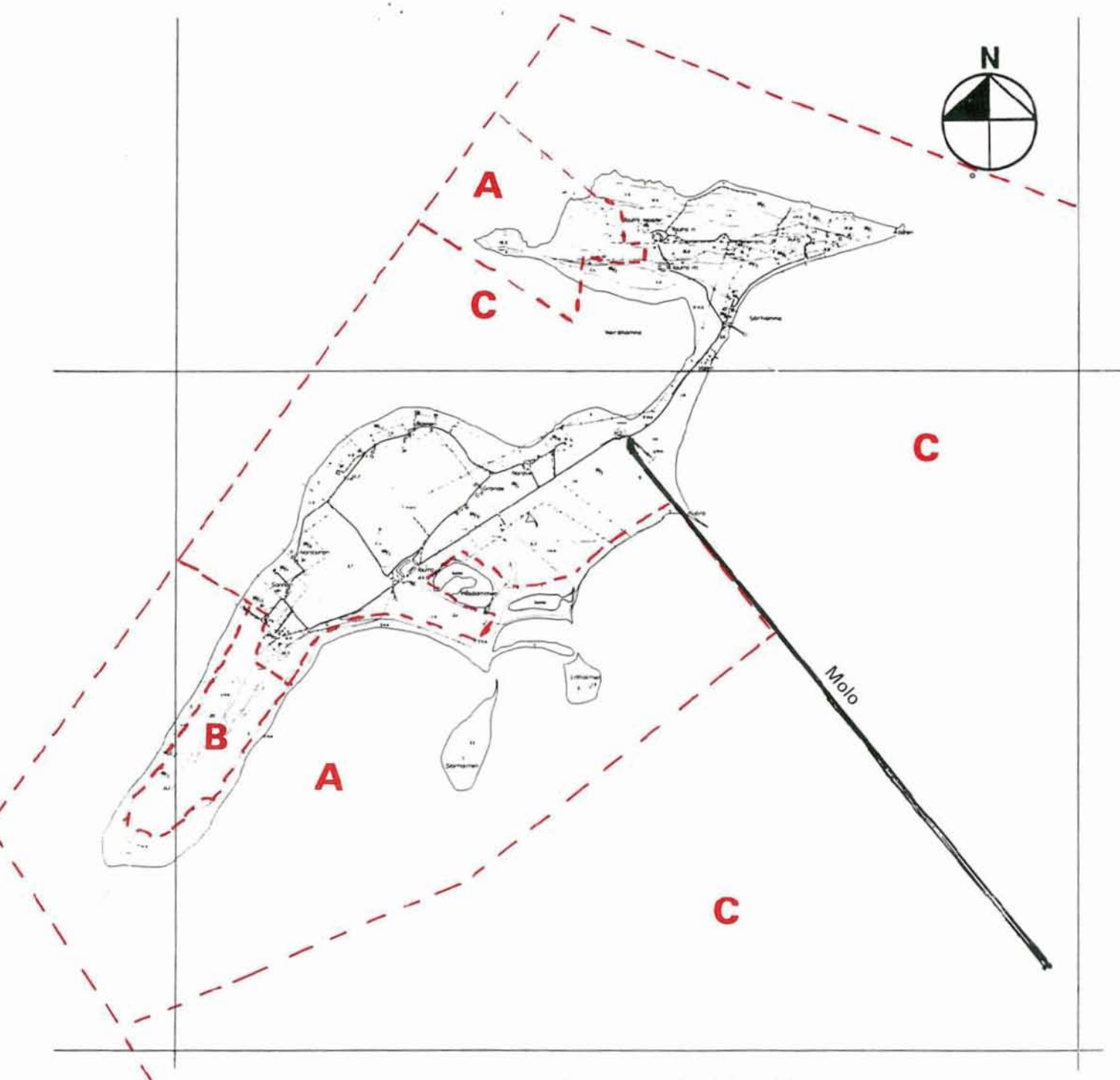
Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

XI

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

TAUTRA med SVAET NATURRESERVAT (A) og FUGLEFREDNINGSOMRÅDER (B + C)

Kartskisse

Tabell 1. Artsliste over observerte fuglearter på Tautra inntil oktober 1976. H = funnet hekkende. h = sannsynlig hekkfugl (én eller flere ganger - eller vanlig forekomst i hekketiden)

Storlom	Sjørørre H	Fjellvåk
Islom	Svartand H	Vaktel
Gulnebbblom	Ærfugl H	Fasan H
Smålom	Praktærfugl H	Trane
Toppdykker	Siland H	Vannrikse H
Gråstrupedykker	Laksand	Myrrikse H
Horndykker	Lappfiskand	Åkerrikse
Dvergdykker	Gravand H	Sivhøne
Storskarv	Grågås	Sothøne
Toppskarv	Dverggås	Tjeld H
Hegre H	Kortnebbgås	Vipe H
Stokkand H	Hvitkinngås	Sandlo H
Krikkand H	Canadagås	Dverglo
Knekkand h	Sangsvane	Tundralo
Snadderand	Kongeørn ?	Heilo
Brunnakke H	Spurvehauk	Steinvender
Stjertand h	Hønsehauk	Enkeltebekkasin
Skjeand H	Myrhauk	Kvartbekkasin
Bergand	Havørn	Rugde H
Toppand h?	Jaktfalk	Storspove H
Kvinand	Dvergfalk	Småspove
Havelle	Tårnfalk	Svarthalespove

Tabell 1 forts.

Lappspove	Ringdue H	Blåstrupe
Skogsnipe	Tyrkerdue	Rødstrupe H
Grønnstilk	Gjøk	Gulsanger h
Rødstilk H	Hubro	Munk h
Sotsnipe	Perleugle	Hagesanger
Gluttsnipe	Spurveugle	Tornsanger h
Strandsnipe	Jordugle	Møller h
Polarsnipe	Tårnsvale H	Gransanger h
Fjæreplytt	Grønnspekk	Løvsanger H
Dvergsnipe	Flaggspekk	Fuglekonge h
Temmincksnipe	Tretåspekk	Grå fluesnapper h
Myrsnipe	Lerke H	Svarthvit fluesnapper H
Tundrasnipe	Fjellerke	Jernspurv h
Sandløper	Låvesvale H	Trepiplerke
Fjellmyrløper ?	Taksvale h	Heipiplerke
Brushane	Sandsvale	Skjærpiplerke H
Svømmesnipe	Ramn	Linerle H
Tyvjo H	Kråke H	Såerle
Polarjo	Kornkråke	Sidensvans
Fjelljo	Kaie	Varsler
Storjo	Skjære H	Stær H
Svartbak H	Kjøttmeis H	Grønnfink h
Sildemåse	Blåmeis	Stillits
Gråmåse H	Svartmeis H	Grønnsisik h
Fiskemåse H	Løvmeis	Bergirisk H
Dvergmåse	Granmeis h	Tornirisk
Hettemåse H	Toppmeis	Gråsisik
Sabinemåse	Trekryper H	Polarsisik
Krykkje	Gjerdesmet H	Dompap h
Svartterne	Fossekall (Frostatiden av Svaet)	Korsnebb sp. H
Rovterne	Gråtrost H	Båndkorsnebb
Makrellterne H	Måltrost H	Bokfink H
Rødnebbterne H	Rødvingetrost H	Bjørkefink
Alke	Svarttrost H	Gulspurv h
Alkekonge	Ringtrost	Sivspurv h
Lomvi	Steinskvett	Lappspurv
Teiste H	Buskskvett	Snøspurv
Lunde	Rødstjert	Gråspurv H

Tabell 2. Mengdeforhold til de vannfuglarter som har tilknytning til fjære-, sump- og gruntvannsområdene ved Tautra

A: 1 - 10
 B: 10 - 50
 C: 50 - 100
 D: 100 - 500
 E: 500 - 1000
 F: 1000 - 2000
 G: over 2000

Tallene gjelder individer observert samtidig under overvintring og trekk, for hekkefugl gjelder det antall par

Art	Maks. antall		Trekkgjest	
	opptalt samtidig	Overvintring	vår/høst	Hekkefugl
Smålom	13	B	A	
Storlom	5	A	A	
Islom	2	A	A	
Gulnebbblom	20	B	A	
Horndykker	6	A	A	
Gråstrupedykker	3	A	A	
Toppdykker	1		A	
Dvergdykker	2		A	
Storskarv	19	B	A	
Toppskarv	1	A		
Hegre	25	B	B	Tidligere A
Canadagås	5		A	
Hvitkinngås	5		A	
Grågås	15	A	B	
Dverggås	1		A	
Kortnebbgås	38 (160)		B og D (overflyr)	
Sangsvane	7		A	
Gravand	25		B	A (B?)
Stokkand	550	D	E	B/C
Krikkand	50		C	A
Snadderand	1		A	
Brunnakke	55	A	B/C	A
Stjertand	6		A	
Knekkand	2		A	
Skjeand	15		B	A (B?)
Toppand	4		A	
forts.				

Tabell 2 forts.

Art	Maks. antall		Overvintring	Trekkgjest	
	opptalt	samtidig		vår/høst	Hekkefugl
Bergand	1			A	
Ærfugl	2700		F	G	E/F
Praktærfugl	8		A	A	A
Svartand	276		C	D (E)	A
Sjørørre	1500		D	F/G	A
Havelle	800		D	E	
Kvinand	40		B	B	
Lappfiskand	2			A	
Siland	56		B	B	A
Laksand	2			A	
Sothøne	3		A	A	A
Sandlo	100			C/D	A
Dverglo	1			A	
Heilo	110			C/D	
Tundralo	49			C	
Tjeld	520		B	E	C
Vipe	62		A	B/C	
Steinvender	6			A	
Dvergsnipe	100			C (D)	
Temmincksnipe	2			A	
Fjæreplytt	274		D	D	
Myrsnipe	550		A	D/E	
Tundrasnipe	25			A (B)	
Polarsnipe	118			D	
Sandløper	12			B	
Brushane	40			B	
Sotsnipe	3			A	
Rødstilk	20		A	B	A
Gluttsnipe	15			A	
Skogsnipe	1			A	
Grønnstilk	2			A	
Strandsnipe	4			A/B	
Svarthalespove	1			A	
Lappspove	40			B	
Storspove	33		A	B	A/B
forts.					

Tabell 2 forts.

Art	Maks. antall		Overvintring	Trekkgjest	
	opptalt	samtidig		vår/høst	Hekkefugl
Småspove	12			A	
Rugde	4			A	A
Enkeltbekkasin	25		A	A	
Svømmesnipe	7			A	
Storjo	1			A	
Tyvjo	10			A	Tidligere A, A?
Fjelljo	1			A	
Polarjo	1			A	
Dvergmåse	1			A	
Hettemåse	2500		A	F/G	F
Sildemåse	300			D	
Gråmåse	500		B (C)	D	A
Svartbak	50		B	B	A
Fiskemåse	4-6000		A	G	G
Sabinemåse	1			A	
Krykkje	3		A	A	
Svartterne	1			A	
Makrellterne	50			B	A/B
Rødnebbterne	400			B	C/D
Alkekonge	1		A		
Alke	4		A		
Lomvi	25		B		
Teiste	58		A	B/C	B
Lunde	2		A		

Vedlegg 4.

**DAGSOMMERFUGLARTER PÅ TAUTRA
(MED BAKGRUNN I AAGAARD (1986)):**

Dyrket mark:

Pieris brassicae - Stor kålsommerfugl

Pieris napi - Rapsommerfugl

(*Cynthia cardui* - Tistelsommerfugl)

Vanessa atalanta - Admiral

Agrias urticae - Neslesommerfugl

Svaberg/steinmark:

(*Lasionmata maera*)

Tørr eng:

Cupido minimus - Dvergblåvinge

Tørre og fuktige enger:

Anthocharis cardamines - Aurorasommerfugl

Mesoacidalia aglaja - Aglaja sommerfugl

(*Clossiana selene*)

(*Closiana euphrosyne*)

Coenonympha pamphilus

Lycaena phlaeas - Ildgullvinge

Lycaena hippothoe

Plebejus idas

Aricia artaxerxes allous

Cyaniris semiargus

Polyommatus icarus

Åpen skog:

(*Leptidea sinapis* - Skogalv)

Polygonia c-album

Erebia ligea

(*Callophrys rubi* - Grønnvinge)

(*Celastrina argiolus*)

Artene i parentes er arter som er funnet på Tautra tidligere, men som ikke ble funnet ved registreringene i 1986.

Forslag til overvåkingsprosjekt av hekkebestanden på Tautra

Registreringer

1. Ærfugl

Utlagte prøveflater:	Litle-holmen, sørsida (Skaget), Åbåten/Seilerhytta, Kviningen og Øksningen (totalsjekk)	
Eggstadiet:	1. sjekk 5.-10. mai 2 mann i 3 dager 2. & 3. sjekk mai à 2 mann i 2 dager	6 manndøgn 8 manndøgn
Telling av ærfuglhanner på sjøen, tidlig morgen, ca. 20.-25. mai, inkluderer også Frostalandet, kombineres med 3. kontroll på eggstadiet.		
Telling av unger på sjøen fra båt, inkluderer også Frostalandet, 2 turer i juni à 2 mann i 1 dag		
Kontroll mytehanner ca. 25. juni (inkluderes i fiskemåkeundersøkelsene).		
Totalt arbeid ærfuglregistreringer		<u>18 manndøgn</u>

2. Fiskemåke

Tilnærmet totaltelling Tautra/Øksningen 2 turer (eggstadiet). Kontrollområder inkluderer Store Grasholmen og nye etableringer på dyrket areal. 20.-25. mai, 5.-10. juni 2 mann i 2 dager + 2 mann i 1 dag		
Ungestadiet - totalsjekk inkl. Øksningen ca. 25. juni		<u>2 manndøgn</u>
Totalt arbeid fiskemåkeregistreringer		<u>8 manndøgn</u>

3. Hettemåke

Flytelling 1 tur ca. 20. mai		
Oppmerking prøvefelt, kontroll reir ca. 15. mai og 30. juni		1 manndøgn 4 manndøgn
Opptelling etter at ungene er blitt flygedyktige ca. 15. juli		<u>1 manndøgn</u>
Totalt arbeid hettemåkeregistreringer		<u>6 manndøgn</u>

4. Tield

Sjekking av reir hele øya - kombineres med annet arbeid.

5. Teist

Sjekk kombineres med annet arbeid.

6. Øvrige hekkefauna

Kombineres med annet feltarbeid + spesialtaksering
2 mann i 2 dager

4 manndøgn

Kommentarer til det skisserte prosjektet

Formålet med det skisserte opplegget er å framskaffe en god oversikt over dagens hekkefauna og data på omfanget av egg- og til en viss grad ungetapet, på grunn av predasjon, av en del utvalgte viktige fuglearter på Tautra. For å sjekke om ærfuglkullene eventuelt vandrer over til Frostasida, noe vi har indisier for, vil også Frostalandet til en viss grad inkluderes i ærfuglundørsøkelsene (jfr. prosjektbeskrivelsen). Øksninga er interessant i predasjonsbildet, her kan blant annet nyetableringer tenkes av fugl som blir fortrent fra Tautra. Ellers er prøvefeltene lagt ut med henblikk på forventet ulikt predasjonstrykk. Automatisk overvåking vil kunne bli forsøkt ved et kontrollfelt for ærfugl, for om mulig å avdekke omfanget av predasjonen, når den skjer og hvilken predator som opptrer.

Registreringen bør følges opp årlig, men det hadde vært av interesse å variere bekjempelsen av predatorer mellom de ulike årene. Forslag til bekjempelsesprogram:

1. år: Mer eller mindre tilfeldig avskyting/fanging som tidligere
- 2.-3. år: Ingen bekjemping
4. år -> : Intensiv bekjemping, sperrer på moloen

Budsjett (i tusen kroner)

Forsker l.tr. 25 2 mndr. (planlegging, feltarbeid, etterarbeid)	40
Assistent l.tr. 21 1 mnd. (feltarbeid, litt etterarbeid)	17
Kost- og nattillegg 36 døgn	13
Felttillegg/overtid	15
Transport (inkl. fly- og båtlete)	7
Div. utstyr (inkl. trykking av rapport)	7
40 % adm.utgift (av lønn forsker)	<u>16</u>
	<u>115</u>

Kommentarer til budsjettet

Første års budsjett forutsetter at også tidligere innsamlete referanse-materiale innarbeides i årsrapporten, senere års opplegg behøver mindre planlegging, innsamling av eldre opplysninger bortfaller, og dermed skulle arbeidet kunne utføres med 1 månedslønn for forsker, dvs. for en budsjetttramme på ca. 90 tusen. NB! Om den automatiske overvåkingen blir utført, må utstyrsbudsjettet forventes noe større (selv om en forutsetter lånt utstyr).

Trondheim, 6. oktober 1987

Per Gustav Thingstad